

END POLIO NOW (EPN)

Kysymyksessä on kansainvälisen Rotaryjärjestön merkittävin yksittäinen hanke

Polion hävittämishjelmaan on käytetty noin miljardi dollaria

Rokotuksia on annettu noin kolmelle miljardille lapselle

Villin polioviruksen aiheuttamia halvausoireisia tautitapauksia on kyetty vähentämään yli 99 % ja niitä esiintynyt viime vuosina enää vain muutamia kymmeniä kahdessa maassa. Lukuina tämä tarkoittaa 350 000 sairastunutta lasta vuonna 1985 ja noin 50 vuonna 2015.

Yhteistyökumppaneita ovat Maailman Terveysjärjestö WHO, YK:n lastenavunrahasto UNICEF sekä Bill ja Melinda Gatesin säätiö

Polio on vammauttava virustauti, jonka hävittämisen ihmiskunnasta kansainvälinen rotaryjärjestö otti tavoitteekseen jo vuonna 1985. Kolme vuotta myöhemmin, vuonna 1988 Maailman Terveysjärjestö (WHO) ryhtyi koordinoimaan maailmanlaajuisia hävitysohjelmaa.

Ohjelma on edennyt hyvin, sillä useimmat maanosat on jo julistettu vapaaksi tästä kammottavasta virustaudista kuten Eurooppa, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja viimeksi vuonna 2014 Intia.

Vuoden 2015 aikana villin polioviruksen aiheuttamia halvausoireisia tautitapauksia on esiintynyt vain kahdessa maassa, Afganistanissa ja Pakistanissa, yhteensä 48 tapausta (10.2015).

Lisäksi vuosi 2015 on ollut hävitysohjelman kannalta merkittävä, sillä Afrikan maista ei ole raportoitu villin polioviruksen aiheuttamia halvausoireita ollenkaan elokuun 2014 jälkeen.

Vakavaoireinen polio syntyy äärimmäisen harvoin, sillä suurin osa ihmisistä (99-99,99 %) poliovirustartunnan saaneista ihmisistä ei edes tiedä saaneensa sitä.

Tästä huolimatta virus lisääntyy tartunnan saaneen ihmisen suolistossa useita viikkoja erittyen ulosteisiin. Koska virus leviää ulosteiden välityksellä, etsitään polioviruksia jätevedestä.

Vaikka poliovirusseurannan kannalta tärkeimmissä maissa (Afganistan, Pakistan, Afrikan maat, Intia) ei ole kehittyneille maille tyypillisiä viemäriverkostoja, on niissäkin saatu hyviä tuloksia analysoimalla avokanaaleista ja/tai jäteojista kerättyjä vesinäytteitä.

Esimerkiksi Pakistanissa on toistuvasti osoitettu polioviruksen kiertävän väestössä eri puolilla maata laajoilla alueilla, vaikka tautitapaukset ovat keskittyneet Pakistanin ja Afganistanin rajaseuduille.

Tulosten perusteella on kyetty kohdistamaan ylimääräisiä rokotekampanjoita näille alueille, jossa virus kiertää väestössä, vaikka tautitapauksia ei olisikaan.

Tulevaisuudessa villin polioviruksen aiheuttamien halvausten hävitessä jätevesipohjaista seurantamenetelmää tarvitaan osoittamaan, että myös viruksen kierto väestössä saadaan loppumaan.

Niin kauan, kun poliota esiintyy ja poliovirukset infektoivat ihmisiä, tarvitaan kattavia poliorokotuksia. Todennäköisesti maat, joilla on rokotuksiin varaa, tulevat jatkamaan niitä pitkään vielä tämänkin jälkeen.

Kuluneen vuosikymmenen aikana villin polioviruksen vähitellen hävitessä on uudeksi uhkakuvaksi noussut elävästä, suun kautta annettavasta poliorokotteesta (ns. sokeripalarokote OPV) peräisin olevat pitkään ihmisen suolistossa lisääntyneet taudinaiheuttamiskykynsä takaisin saaneet rokotevirukset (VDPV = vaccine-derived-poliovirus). Ne ovat aiheuttaneet vuosittain halvausoireisia polioepidemioita maissa, joissa rokotuskattavuus on laskenut.

Tämän vuoksi WHO:n tavoitteena on luopua OPV -rokotteesta niin pian kuin mahdollista. Tähän tähtäävä työ on aloitettu vuonna 2016, jolloin rokotteesta poistetaan ensimmäisenä tyypin 2 –viruskomponentti, koska vastaava villin tyypin 2 –poliovirus on hävitetty maailmasta jo yli 10 vuotta sitten.

Vastaavasti seuraavina vuosina, villien poliovirustyyppien 1 ja 3 hävitessä, on tarkoituksena päästä maailmanlaajuisesti kokonaan eroon eläviä viruspartikkeleita sisältävästä OPV -rokotteesta ja siirtyä pistoksina annettavaan rokotteeseen.

Lähde: Rotarypiiri 1420 ja piirin koordinaattori Merja Roivainen, asiantuntija WHO:n maailmanlaajuisessa polion hävittämisohjelmassa